

MAKLEIT LÁSZLÓ (szöveg és kép)

Noravank a sziklák között

Évezredek tanúja – Örményország

Régészeti lelet, egészen pontosan egy ékirásos bazaltkő bizonyítja, hogy az örmény főváros, Jereván névadó elődjét, Erebunit i. e. 782. nyarán alapították. Az ősi város méltán lehet büszke korára, közelgő 2800. születésnapjával Rómát is megelőzi. Szintén történelmi tény, hogy 301-ben Örményország tette a világon elsőként államvallássá a kereszténységet. Az ország múltja azonban a konkrét évszámoknál régebbi, és a legendák homályába vész.

Az Ararát az örmény mitológiában – a görög Olümposzhoz hasonlóan – az istenek lakhelyéül szolgált, a bibliai özönvíz elmúltával pedig itt kötött ki bárkájával Noé. Hiába szerepelnek azonban a – tiszta időben Jereván látképét meghatározó – hófödte csúcsok még az ország címerében is, az örmények nem mászhatnak fel oda. Az Ararát az örmény–török határ közvetlen közelében, de a török oldalon fekszik, a határon pedig vasfüggöny húzódik és őrtoronyokat látni. A két nép viszonya konfliktusokkal terhes, az 1993. óta zárva tartott átkelők megnyitására tett próbálkozások eddig nem hoztak eredményt.

A távolság és az ország megközelítésének nehézségei miatt a rövidebb repülőutat választottuk, járművet a helyszínen béreltünk. Ha egy örményországi utazást kínáló iroda prospektusát felapozzuk, bőséggel találkozzunk benne kolostorok nevével és képével, ezek alapján akár

egyhangúnak gondolhatnánk az itteni körutazást. A néha ezer évesnél is idősebb templomok azonban szervesen illeszkednek a hegyvidéki tájba, és találunk a kis országban három-négyezer méteres csúcsokat éppúgy, mint a Balatonnál másfélszer nagyobb felületű tavat. Sem a kultúra, sem a természet szerelmesei nem fognak csalódnani, ha ellátogatnak ide.

Örményország területe hazánkénak harmada, így hét-tíz nap elegendő a megismerésére. Jereván centrális helyzete miatt csillagtúrzásban is gondolkodhatunk, a rossz minőségű utak, a ritkán elhelyezett útbaigazító táblák és a rendszeres sebességmérés miatt azonban jobb körtúrát tervezni, és egyszerre kisebb távokat vállalni.

Közlekedni – mindezek ellenére – nem nehéz. A fővárost elhagyva a forgalom gyér, azon a néhány útjelzésen pedig, amivel véletlenül találkoztunk, az örmény mellett latin betűs feliratot is olvashattunk. Cirill betűket csak elvétve

Középkori hangulat Geghard kolostorában

láttunk, a kommunikáció legegyszerűbb nyelve viszont az orosz. Ezért a helyiek egyáltalán nem nehezteltek ránk, bárhol kértünk, készséggel adtak útbaigazítást. Egyszer egy várakozó Mercedes vezetőjét szólítottuk meg, aki visszafordult miattunk, hogy a keresett elágazást megmutassa. Hegyi túránkról lefelé tartva mi is felvettünk három hátizásáros lengyel fiút, de útirányaink elváltak. Épphogy kikészülödtak a

köcsiből és kiérték a főútra, az első autó megállt mellettük, és már berregtek is tovább következő célpontjuk felé.

Jereván elhagyását követően elsőként Garni és Geghard emlékeit kerestük fel. A két helyszínt mindössze tíz kilométer – és egy világ – választja el egymástól. Garni kétezres éves Mithrász-templomáról híres, Geghard kolostora pedig az örmények egyik zarándokhelye, alapítása ugyanis a legenda szerint a 4. századra tehető, és az egyházalapító, Világosító Szent Gergely nevéhez fűződik. Egy dolog azonban közös az ősi szentélyekben, csodálatos akusztikájuk. Garniban, a jón oszlopok által körülvett épületben egy önjelölt művész furulyaszólóját hallgattuk, a kolostorban pedig a látogatók közül többen énekelni kezdtek. Az örmény gregorián dallamok mellett orosz népdalok is felsendültek, amit a hívők türelemmel hallgattak.

Utazásunkat elsősorban országjárásnak szántuk, Ecsmiadzin (az örmény Vatikán) és az 1300 éves Zvartnoc templomromjának felkeresését követően mégis a hegyek felé vettük az irányt. Egy kis tó partján, 3200 méter magasságban vertünk sátrat, majd másnap a közeli Kari-tó mellett elhaladva az Aragats-hegycsoport déli csúcsát vettük célba. A hegység négy függet-

Virágmező a Kari-tó közelében

len legmagasabb ponttal rendelkezik, az ország tetejét a 4090 méteres északi csúcs jelenti. Hosszabb hegyi program részeként valamennyi csúcs végigmászható, a Déli-Aragats 3879 méteres teteje pedig a sátrazóhelytől oda-vissza öt óras túrával teljesíthető.

Így még délután folytattuk utunkat északra, a grúz határ közelébe. Úti célunk a Debed-folyó

Garni temploma

A Déli-Aragats csúcsa

völgyében hosszan elnyúló Alaverdi volt, mely fölülről csodálatos fekvésű városnak tűnt, leérve azonban egykori szovjet gyárépületek nyomasztó torzói mellett vezetett utunk. Fáradásunkért a közeli Haghpát és Sanahin ezer esztendőös kolostorai kárpótoltak.

Dél felé haladva nem hagytuk ki a Sevan-tó hús habjait sem, és felkerestük félszigetének kicsiny kolostorát. A templomok egykor szigeten magasodtak, az erőltetett vízkivétel miatt azonban a tó szintje annyit csökkent, hogy ma már száraz lábbal is átsétálhatunk az egykor elzárt kolostorhoz. Annak ellenére, hogy a tó az Örmény-felföldön, 1900 méter magasságban fekszik, 20 fok körüli vize úszásra kiválóan alkalmas, hosszú partja miatt pedig tömeggel sehol sem kell számolni.

Sisian közelében az útról letérve a kopár tájban furcsa kőoszlopok magasodnak. Az ör-

Khor Virap altemplomában

Úgy tűnik, hogy a szálláshelyek kínálata a turizmus élénkülésével nem tud lépést tartani. Kempinget sehol nem láttunk, Alaverdiben egy hotel feliratú épületnek pedig először az udvarára sem mertem bemenni, mert azt hittem, rossz helyen járunk. Tatev közelében végül egy gazdasági út melletti réten, mezei virágok között vertünk sátrat.

Tatev kolostora

Haghpát kolostora

Tatev egyetemének romja

mény Stonehenge néven ismert Zorats Karer méretben ugyan elmarad híres névadójától, szerepét tekintve azonban éppúgy kultikus helynek – valamint bronzkori obszervatóriumnak tartják.

Az aprócska Tatev városka messze délen, az iráni határ közelében, hegyek ölelésében bújjik meg, látogatóinak száma mégis magas. A 2010. októberében átadott, svájci rendszerű kabinos felvonója 5,7 kilométeres hosszával a Guinness-rekordok könyvébe is bekerült. S az sem mellékes, hogy a drótkötélpálya végén felkereshetjük Tatev 1200 éve alapított kolostorát. A vallási központhoz a középkorban egyetem tartozott, mely romjaiban is megkapó látványt nyújt.

Akinek ideje engedi, innen folytathatja útját Hegyi-Karabah irányába, vagy Noravank és Khor Virap érintésével elindulhat vissza Jerevánba. A főváros közelsége miatt a két helyszín innen egy napos túra keretén belül is felkereshető, és aki csak ennyit lát az országból, az is bepillantást nyerhet az örmény építészet és táj szépségeibe. Noravank kolostora talán a legszebb fekvésű építmény, amit utunk során láttunk, Khor Virap mögött pedig szinte karnyújtásnyira magasodik az Ararát. Leeszedhetünk az altemplom sűrű tömjénfüstjébe, vagy vásárolhatunk fehér galambot az élelmes árusoktól, a madarak ugyanis, a lakosokkal ellentétben szabadon átkelhetnek a tiltott határon. Bizonyára vannak, akiknek a galambok és

az Ararát láttán Noé jut az eszébe, de számomra inkább e sokat szenvedett nép őszinte szabadságvágyát jelképezték.

Jereván, széles sugárútjaival, hatalmas parkjaival élhető város benyomását keltette, látnivalókban sem szűkölködik, az egykori Erebuni romjainak felkeresésével pedig történelmi sétánk is folytatható. A főtér kivilágított szökőkútjainál esténként megszólaló zene már a mába repít vissza, szerencsére napi politikától mentesen. Erre utalt számunkra, hogy a friss slágerek és a klasszikus dallamok között kétszer is halhattuk Brahms egy-egy magyar táncát.

Háttérben a Sevan-tó

Az esti Jereván